

Hengelo **toen & nu**

XXXXXX

6

>>>>>>>> ①

In dit nummer o.a.

- Adieu, laatste hoger onderwijs
- De straat waarin wij wonen
- Uitgaan in Hengelo

Hengelo **toen&nu**

is een twee-maandelijkse uitgave van de
Stichting Oald Hengel en het
Historisch Museum Hengelo.
Beekstraat 51, 7551 DP Hengelo Ov.,
telefoon 074-2594216

e-mail: info@historischmuseumhengelo.nl
www.historischmuseumhengelo.nl
www.twitter.com/museumhengelo
IBAN: NL30RABO0104790652
BIC: RABONL2U

Openingstijden museum:
Maandags gesloten
dinsdag t/m vrijdag van 13.00-17.00 uur
zaterdag en zondag 14.00-17.00 uur

Bestuur:

Voorzitter: Gerard van Houweninge
Vice-voorzitter: Frans Tillemans
Secretaris: Gerard Jilleba
Penningmeester: Gerrit Nieuwenhuis
Leden: Gerrit ter Welle (PR & communicatie)
e-mail: pr@historischmuseumhengelo.nl

Redactie:

e-mail: redactie@historischmuseumhengelo.nl
Hans le Loux, tel. 074-2429893
Laura Leusink, e-mail: lauraleusink@tiscali.nl
Elske Harmsen, email: elskeharmen@gmail.com
Wil Zwienenberg
Foto-redactie:
e-mail: foto@historischmuseumhengelo.nl
Bert Schuite, tel. 074-2429574

Minimum donatie: € 20,00 per jaar
Buiten Hengelo (in Nederland) € 23,50 per jaar
Buitenland op aanvraag.
Donatie inclusief periodiek "Hengelo toen&nu",
exclusief deelname aan excursies,
bijeenkomsten werkgroepen.

Opzegging donateurschap dient schriftelijk of per mail te
geschieden uiterlijk in de maand november.
e-mail: administratie@historischmuseumhengelo.nl

ISSN-nummer 1876-4606

© Niets uit deze uitgave mag worden ver-
veelvoudigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotocopie, microfilm of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

Het volgende nummer van "Hengelo toen&nu"
zal verschijnen omstreeks 31 maart 2015.
De kopij voor dit nummer moet, bij voorkeur
via e-mail, uiterlijk 26 februari 2015 bij de
redactie binnen zijn.

Oplage: 2000 exemplaren

Opmaak: Twentie design en dtp, Hengelo
Druk: Drukkerij Roelofs, Enschede

Van de redactie

Voor u ligt het eerste nummer van jaargang veertig. Eigenlijk wel een reden voor een feestje vinden we. Misschien komt het er nog van dit jaar. Toen we in 1976 begonnen met de eerste uitgave, waren er pessimisten die beweerden dat een blad beginnen niet zo moeilijk is, maar volhouden en blijven verschijnen is wat anders. Zou er altijd wel kopij zijn. U ziet, ze hebben geen gelijk gekregen. Het 'krantje' van toen met 16 pagina's is al jaren een fraai tijdschrift met 32 pagina's boordevol historische informatie.

De geschiedenis van Hengelo komt in al zijn facetten voorbij.

In al die jaren zijn we altijd kritisch geweest op ontwikkelingen in de gemeente Hengelo die met de historie verband hielden. Helaas moeten we constateren zonder veel succes.

Een fatsoenlijke invulling van de huisplaats Huys Hengelo is niet gelukt, om maar een ding te noemen.

Het succes kwam van particulieren die de verloedering niet langer konden aanzien. Zoals de restauratie van een aantal panden in Pastoriestraat, die in dit nummer aan bod komen.

Ondanks dit lovenswaardig initiatief is de straat geen beschermd dorpsgezicht geworden. Integendeel.

Maar we blijven optimistisch, vooral nu Hengelo binnenkort een van de groenste steden van Twente wordt met echte bossen in de binnenstad. Er is al een aantal gebouwen opgeruimd om dit te realiseren, zoals het oude politiebureau en het stadskantoor. We wachten alleen nog even op de sloop van de Ariënschool en het badhuis.

In dit nummer

Adieu, laatste hoger onderwijs verdwijnt uit Hengelo	3
Markegrenzen in Hengelo (I)	9
Hengelo moderniseert: Gas, Water en Licht	13
De straat waarin wij wonen	15
Uitgaan in Hengelo, de Rootie Tootie en Theo Elschot	19
De erven van Klein Driene (62)	23
Nieuwe aanwinsten	26
'Wees paraat'	27
Wie, wat, waar, wanneer?	29
Lezingen in Hengelo	30
Mededelingen	31

Foto omslag: *Jeugd moet verdwijnen uit 't Neutje*

Adieu, laatste hoger onderwijs verdwijnt uit Hengelo

Hans le Loux en Jos Schwertasek

Door het vertrek van het Edith Stein College, de opleiding voor leerkrachten voor het basisonderwijs, zullen er na 110 jaar geen leerkrachten meer worden opgeleid en is al het hoger onderwijs uit Hengelo verdwenen. Einde van een tijdperk. Terwijl het begin zo veelbelovend was.

Het begin

Vanaf de Franse tijd (rond 1800) werden er in de Nederlanden ook normaalscholen opgericht (naar het Franse voorbeeld, de *École normale primaire*). Kwekelingen werkten overdag op een lagere school en kregen in de avonden en op zaterdag les, gewoonlijk van het hoofd der school. De kwekelingen konden na verloop van tijd examens doen en aktes halen.

Deze aanpak, meteen gaan werken in de praktijk, aangevuld met avondonderwijs en zelfstudie, bleef tot in de twintigste eeuw bestaan, naast de kweekscholen. Deze normaalscholen waren over het hele land verspreid, terwijl er, zeker aanvankelijk, maar een beperkt aantal kweekscholen was.

Alleen in Hengelo

Nadat in 1904 de minister had besloten dat de rijksnormaalscholen, zoals de opleidingen voor onderwijzers toen heetten, in Goor en Enschede werden opgeheven, bleef in de regio alleen Hengelo over als opleiding voor onderwijzeressen en onderwijzers. Deze eerste opleiding werd ondergebracht in de Tweede Ulo-school aan de Veldbleekstraat.

In 1924 werd de naam van de opleiding omgedoopt tot de 'Rijkskweekschool' en verhuisde naar de Eerste Mulo-school (de latere Ariësschool) op de hoek van de Weemenstraat / Oldenzaalsestraat.

Nieuwbouw

In de oorlog werd een deel van het gebouw verwoest door bommen en de bijna vijftig jaar oude school bleek geen ideaal onderkomen. Dat was de lagere school aan de Krabbenbosweg, waarnaar men in 1949 verkaste, ook niet. Weer een oud gebouw, maar met uitzicht op een geheel nieuwe school speciaal voor het kweekschoolonderwijs. In 1966 kon de nieuwbouw aan de Paul

De oude lagere school aan de Krabbenbosweg (Foto M. van Rooy)

De nieuwe Pabo aan de Paul Krugerstraat hoek Oldenzaalsestraat (1966)

Krugerstraat hoek Oldenzaalsestraat, tegenover de Dr. Schaepman-ulo, betrokken worden. De oude kwekerij van Schouwink moest hiervoor wijken.

Krapte

In 1968 werd de naam veranderd in Rijks Pedagogische Academie. Omdat het leerlingenaantal in de begin jaren zeventig snel groeide was de nieuwe school aan de Paul Krugerstraat al weer te klein en werd er weer gebruik gemaakt van een aantal lokalen van de Ariënsschool en in een kerkgebouw (Doopsgezinsde Kerk) aan de Schalkburgerstraat. Op het hoogtepunt van deze opleiding huisvestte het pand aan de Paul Krugerstraat zo'n 350 Havo-leerlingen, 600 P.A.-studenten, alsmede nog eens 1000 avondcursisten.

Fusieplannen

Begin jaren tachtig liep echter het leerlingenaantal sterk terug en moest een groot aantal leraren afvloeien. Bij die boventaligheid kwam nog de noodzaak om de Havo-top af te stoten en de op handen zijnde fusie met de Opleiding Kleuteronderwijs. De naam werd nu 'Pedagogische Academie voor het Basisonderwijs' kortweg Pabo. Voor de lerarenopleiding was dit de eerste van de vele fusies die nog zouden volgen. Het Ministerie van Onderwijs wilde af van zijn dubbelrol: overheidsorgaan en be-

voegd gezag. De rijksscholen moesten verdwijnen of omzien naar een ander bestuur.

Op 1 januari 1986 veranderde de Rijks Pabo in de Gemeentelijke Pabo, de gemeente Hengelo fungeerde nu als bevoegd gezag. Intussen waren er fusiebesprekingen gestart tussen de zes Twentse HBO instellingen, wat zou moeten leiden tot de oprichting van de Hogeschool Oost Nederland (H.O.N.). Behalve de gemeentelijke Pabo nam ook de Edith Stein Academie (E.S.A.) deel aan deze besprekingen. Door een verschil van inzicht haakte de Edith Stein af en de H.O.N. ging alleen verder.

Einde Gemeentelijke Pabo

Op 1 mei 1987 werden de medewerkers van de gemeentelijke Pabo ontslagen en tegelijkertijd benoemd in dienst van de Hogeschool Oost Nederland in Hengelo. Weer een jaar later werd de volgende fusie een feit, nu tussen het H.O.N. en de Hogeschool voor Techniek en Gezondheidszorg en werd het Sector Lerarenopleiding van de Hogeschool Enschede (H.E.). Weer werden de medewerkers ontslagen met een gelijktijdige benoeming en nu in dienst van de H.E.

Door de H.B.O.-concentratie in Enschede verliet de opleiding in 1990 de Paul Krugerstraat in Hengelo en verhuisde naar de Hengelosestraat 100 in Enschede.

Van R.K. Kweekschool tot Hogeschool Edith Stein (De opleiding tot katholieke leerkracht)

In de jaren vijftig was de verzuiling nog alom aanwezig. Een voorbeeld: katholieken mochten niet op de PvdA stemmen en in menig rooms-katholiek huishouden werd de VARA de nek omgedraaid. Het kon dus niet uitblijven dat dit volksdeel streefde naar een eigen opleiding voor katholieke onderwijzeressen en onderwijzers.

Vóór 1954 gingen de jongens voor de opleiding tot katholiek onderwijzer vooral naar Hilversum en de meisjes naar Steenwijkerwold. Een lang gekoesterde wens ging hierbij in vervulling: het oprichten in Oost-Nederland van een opleiding tot katholiek onderwijzer.

In 1954 wordt in Hotel Deters te Hengelo officieel de R.K. Kweekschool opgericht en is daarbij de eerste gemengde R.K. Kweekschool van Nederland. De lessen worden verzorgd door enkele fraters van Utrecht en enkele zusters 'Van De Voorzienigheid' alsmede enkele leken-leerkrachten. De school neemt haar intrek in het oude Gymnasium aan de B.P. Hofstedestraat. In augustus van dat jaar start men met 75 leerlingen (60 jongens en 15 meisjes) verdeeld over twee eerste klassen en één derde klas. (Leerlingen die als vooropleiding diploma Ulo A of B hebben gaan naar de eerste klas en leerlingen

die in het bezit zijn van het diploma HBS A of B of hoger gaan naar de derde klas).

Zuster Reinilde, 'Van de Voorzienigheid' uit Steenwijkerwold, wordt aangesteld als directrice en frater Simplicius (J.K. Reestman) krijgt als 'waarnemend directeur' de feitelijke leiding. Als in 1956 de St. Gregoriusstichting te Utrecht waartoe de fraters behoren, de 'Villa Tichelwerk' aan de M.A. de Ruyterstraat koopt, wordt al spoedig deze villa het onderkomen van het groeiende aantal lesgevende fraters.

Op 23 oktober 1957 wordt de naam van de school gewijzigd in Mgr. Hoogveld kweekschool.

Het leerlingenaantal groeit in deze fase gestaag. Het aantal jongens overtreft in de eerste 12 jaren het aantal meisjes, maar in 1966 worden er voor het eerst evenveel meisjes als jongens toegelaten, van elk 48. In 1974 is het aantal meisjes praktisch verdubbeld nl. 83 tegen 44 jongens.

Nieuw Schoolgebouw

Op 27 oktober 1965 wordt aan de M.A. Ruyterstraat het nieuwe schoolgebouw in gebruik genomen. De Storkvijver waar zoveel buurtkinderen voor het eerst de schaatsen onderbonden verdween. De villa bleef, maar ging nu

De Villa Tichelwerk, het woonverblijf van de Fraters (Foto Jan Bökkerink)

schuil achter de nieuwgebouwde school. Het gebouw wordt van binnen en van buiten rijkelijk voorzien van kunstwerken. De geplande fietsenkelder wordt kantine en de kapel wordt na enkele jaren als muzieklokaal in gebruik genomen. Om onderscheid te maken krijgt de jongensgarderobe blauwe tegels en de meisjesgarderobe roze tegels!

Eind 1966 wordt de duizendste leerling ingeschreven en om aan het ruimtegebrek een einde te maken besluit men in 1968 een noodbarak met drie lokalen naast het nog maar drie jaar oude gebouw bij te plaatsen.

De nieuwe Mgr. Hoogveld kweekschool aan de M.A. de Ruyterstraat (1965)

Wisseling

In augustus 1971 volgt J. Schoonwater frater Simplicius op als directeur en in 1973 trekt de St. Gregoriusstichting zich terug uit het bestuur op grond van de reeds in gang gezette samenwerking tussen het kleuter- en lager onderwijs, waardoor de R.K. Opleiding voor Kleuterleidsters uit Enschede bestuurlijk verbonden moet worden met de R.K. Pedagogische Academie te Hengelo en anderzijds ten gevolge van het zgn. Mc Kinseyrapport, dat pleit voor sterkere, regionaal gespreide opleidingen, waarbij aanvankelijk ca. 135 oude kweekscholen tot 65 nieuwe instituten moet worden terug gebracht.

Groeiend aantal studenten

In 1984, volgt de fusie tussen de R.K. Kleuterleidsters opleiding en de 'Hoogveldkweekschool' en wordt het de 'Edith Stein Academie Hengelo' en weer twee jaar later wordt de naam gewijzigd in 'Hogeschool Edith Stein' (H.E.S.).

In de volgende jaren gaat het de Hogeschool Edith Stein voor de wind. De solitaire status blijkt voor de aspirant-studenten geen beletsel om zich in grote getale aan te melden. De meesten weten wel dat ze benoembaar waren aan katholieke- én openbare basisscholen.

Edith Stein

Wie was Edith Stein

Edith Stein of Teresa Benedicta van het Kruis (Breslau in Silezië, 12 oktober 1891 – Auschwitz-Birkenau, vermoedelijk 9 augustus 1942) was een Joods-Duitse filosofe en heilig verklaarde karmelietes.

Zij studeerde Duits, filosofie, psychologie en geschiedenis aan de universiteiten van Breslau, Göttingen en Freiburg im Breisgau. De kennismaking met de autobiografie van de heilige Theresia van Ávila betekende een keerpunt in haar leven. Stein bekeerde zich tot het katholicisme, en ging in de Palts aan het werk op een meisjesschool van de dominicanen te Speyer.

Op 15 april 1934 trad zij in bij de orde van de ongeschoeide karmelietessen in Keulen en nam de klooster-naam Teresa Benedicta van het Kruis aan. Twee jaar later liet ook Steins zus Rosa zich dopen. Als Jodin viel Stein onder het Berufsverbod en moest zij haar baan in Münster opgeven.

Edith Stein ging in 1938 naar een klooster in het Nederlandse Echt in een poging zo aan de jodenvervolgung te ontsnappen. Een jaar later volgde ook haar zus Rosa. Twee jaar na de Duitse bezetting van Nederland werden beiden op 2 augustus 1942 opgepakt door de Gestapo en naar Auschwitz gedeporteerd. Een paar dagen later, op 9 augustus, werden de twee zusters in de gaskamer omgebracht.

Men zegt dat Stein de kans om vanuit Echt naar Zwitserland te ontsnappen heeft laten schieten omdat zij haar zus Rosa niet mee zou kunnen nemen.

Op 1 mei 1987 werd zij door paus Johannes Paulus II zaligverklaard in Keulen en op 11 oktober 1998 heilig.

Bron: Wikipedia

Verloren slag

Met de openbare Pabo in Enschede gaat het minder goed. De Hogeschool Enschede verkeert in een bestuurscrisis. De negatieve publiciteit straalt af op alle sectoren, dus ook op de Pabo met als gevolg een behoorlijke daling van studenten. Na vele jaren van overleg komt men in 1996 tot een samenwerking en ontstaat er één opleidingscentrum onder de naam Hogeschool Edith Stein / Onderwijscentrum Twente (HES/OCT).

Einde Edith Stein

Op 1 januari 2013 fuseert Hogeschool Edith Stein met Saxion in Enschede. Tot de verhuizing naar Enschede blijft de Hogeschool Edith Stein op haar huidige locatie onderwijs verzorgen volgens het bestaande concept. Als belangrijkste voordelen van de fusie zijn genoemd dat er samengewerkt gaat worden op het gebied van ondersteuning en dat studenten gebruik kunnen maken van de uitgebreide voorzieningen en regelingen die Saxion heeft.

Maar uiteindelijk verlaat in 2015 na meer dan 100 jaar onderwijsopleiding in Hengelo de laatste hogere opleidingsschool en gaat naar de nieuwbouw die wordt gerealiseerd op het terrein van het voormalige Natuurmuseum in Enschede.

Hengelo heeft de slag om het hogere onderwijs binnen haar grenzen te houden verloren net zoals in het verleden de Laborantenopleiding en de HTS Bouwkunde. Wat rest zijn de vooropleidingen tot het hoger onderwijs.

De verdwijning van deze laatste hogere opleidingsschool uit Hengelo betekent geen reuring meer in de stad van studenten, geen 'Hoogveldse Nieuwe' meer, geen aansluitende hogere beroepsopleiding meer. Een gemiste kans voor de Hengelose gemeenschap en industrie. Verlies van werkgelegenheid en kennis. Wat rest is de mooie oude villa en weer een leegstaand schoolgebouw met mooie kunstwerken, waar de Hengelose monumenten commissie zich over kan buigen.

Bronnen: Het boek 'We zullen ze leren' (beschikbaar gesteld door Gerard Mensink)

De 'Hoogveldse Nieuwe' in 1963. De geslaagde studenten van de Mgr. Hoogveld Kweekschool in de B.P. Hofstede straat. Op de achtergrond het oude gymnasium, het onderkomen van de Kweekschool, met rechts het oude Postkantoor. (Foto Jan Bökkerink)

'Een grand hotel van klein formaat'

't Lansink

Tuindorphotel & Restaurant

CT Storkstraat 18 7553 AR Hengelo (Ov)

Tel: 074 - 2910066

info@hotellansink.com - www.hotellansink.com

**een bril
van
ter braak**
goed gezien!

Brillen & Contactlenzen

INDUSTRIESTRAAT 52 HENGLO TEL. 291 46 87
WINKELCENTRUM HASSELO TEL. 277 19 99

De bouwmarkt met service

Bergweg 9-13 Hengelo o.
Telefoon: (074) 291 89 07

Ook voor al uw klussen telefoon 06 11 14 55 45
Fixet Hackfort Noord

**Zelf meer
bereiken**

**door
samen te
werken**

De Rabobank biedt de kracht van de coöperatie.

Als coöperatieve bank geloven wij in de kracht van het collectief. Samen bereik je immers meer dan alleen. We delen kennis en stellen een deel van onze gelden beschikbaar via sponsoring en donaties.

rabobank.nl/centraaltwente

Een aandeel in elkaar

Rabobank

Markegrenzen in Hengelo (I)

de oorspronkelijke gemeentegrens

Werkgroep markegrenzen Hengelo

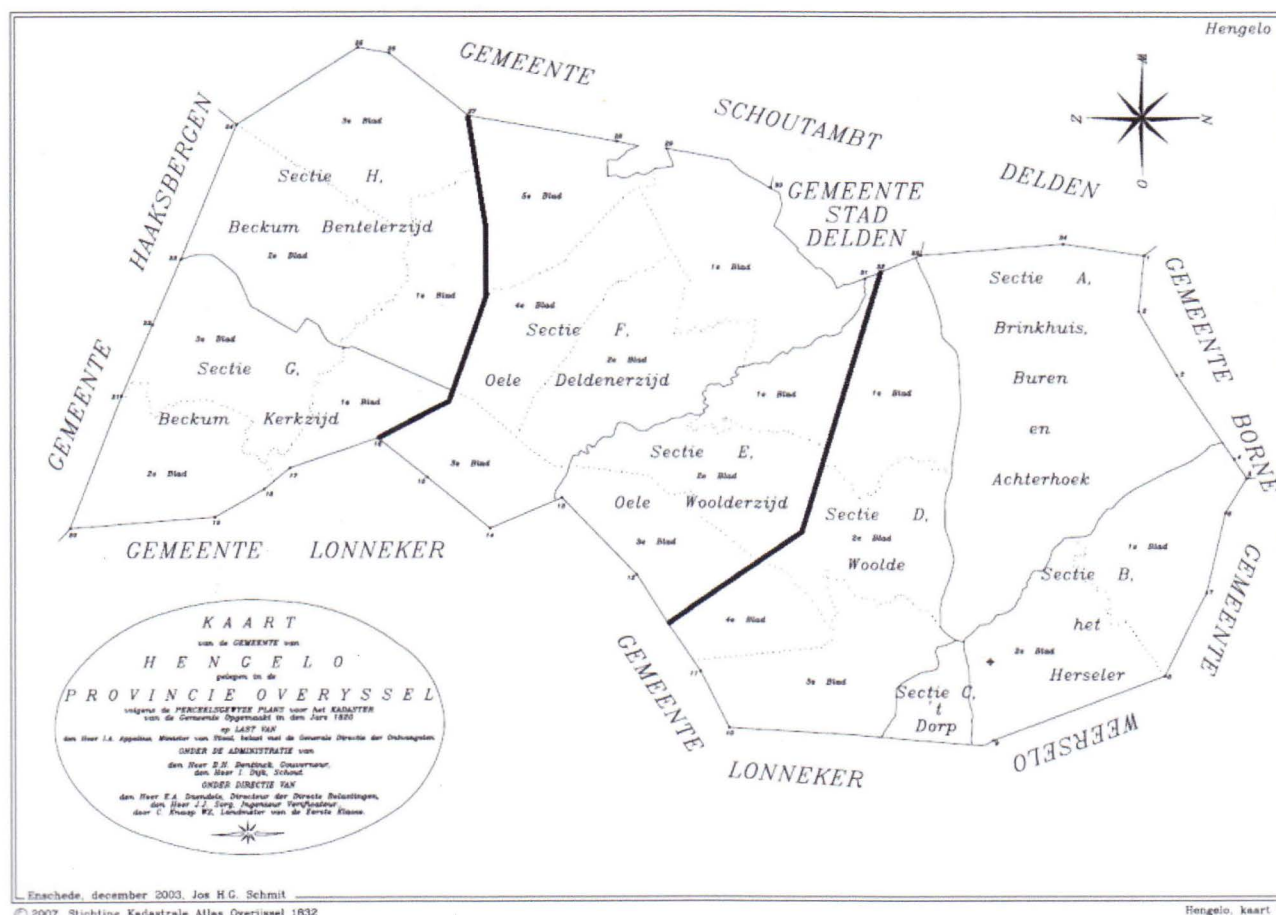
De vaststelling van de grenzen van de gemeente Hengelo

De gemeente Hengelo ontstond in 1811 uit de marken Beckum, Oele en Woolde. De grenzen van deze nieuwe gemeente werden in 1820 in het 'Proces-verbaal der grensbepaling van het grondgebied der gemeente van Hengelo' beschreven als een rondgang langs de grens. Dit gebeurde in delen met elk van de buurgemeenten en per deel een commissie met onder anderen de schouten van de betreffende gemeenten¹⁾. De beschrijving begon altijd in de noordelijkste punt van de gemeente, en vervolgde dan met de klok mee. Het proces-verbaal van Hengelo beschrijft zo de grens: de gemeente Borne, daarna Weerselo, Lonneker, Haaksbergen, Ambt Delden, Stad Delden en tot slot weer Ambt Delden. De grens verloopt meestal van gemarkeerd punt (paal of steen) naar het volgende; slechts op enkele stukken wordt de grens op een andere manier beschreven, zoals langs de landweer of een sloot of weiland. Om een idee te geven hoe dat proces-

verbaal opgesteld werd, volgt hier een stukje beschrijving van de grens met de gemeente Lonneker. Dit deel is ook nu nog de grens, maar nu met de gemeente Enschede, in de buurt van de Haaksbergerstraat en de A35:

Verder op eenen steenen paal staande in het zoogenoemde Binnenveld ten westen van een kamp bouwland behorende onder het erve de Zandboer en genaamd de Zandboerpaal en gem(erkt) no. 13. Vervolgens op eenen steenen paal staande in het Beldersveld hebbende de zoogenaamde Landhutte ten oosten welke paal is genaamd de Belderspaal en gem(erkt) no. 14.

Zo worden op de rondgang langs de gemeentegrens 34 palen en stenen beschreven, genummerd van 1 t/m 34. Het proces-verbaal bevat echter een aanhangsel uit 1821: de commissie van Hengelo en Lonneker heeft een steen gemist! Tussen paal 13 en 14 staat nog een paal, de Fabelhuttesteen, die nummer 13a krijgt. Zo was de gemeentegrens na 1820 dus gemarkeerd door 35 palen en stenen.

Het proces-verbaal spreekt over palen en stenen. In het proces-verbaal wordt de precieze soort van markering (veldkei, houten paal of stenen paal) niet altijd vermeld. Voor de veldkei wordt 'keisteen' of 'steen' gebruikt. Bij palen wordt soms 'houten', 'stenen' of 'Bentheimer zand-stenen' paal gezegd, maar soms ook alleen 'paal'.

De markegrenzen

Bij de beschrijving van de rondgang wordt duidelijk dat sommige palen nieuw geplaatst gaan worden, maar de meeste palen en stenen bestaan al. Deze al bestaande markeringen duiden de oude markegrenzen aan. Hoe deze grenzen precies gelopen hebben weten we dankzij kadastrale kaarten (minuutplans) die in 1832 gemaakt

werden¹⁾. Voor Hengelo zijn 24 minuutplans getekend op een schaal waarbij (meestal) 1 centimeter op de kaart gelijk is aan 25 meter in het veld (schaal 1:2500). Als we nu deze kaarten op een moderne kaart kunnen leggen, kunnen we precies volgen waar deze grenzen gelopen hebben. Zoals gezegd besloeg de oorspronkelijke gemeente Hengelo precies het grondgebied van de marken Beckum, Oele en Woolde. Deze drie marken liggen min of meer boven elkaar, met twee binnengrenzen: tussen Beckum en Oele, en tussen Oele en Woolde, de vette lijnen in figuur 1. Naast de 35 palen en stenen kunnen we ook hier markeringen verwachten, in het bijzonder waar de grens van richting veranderd. De grens tussen Beckum en Oele heeft drie knikpunten, de grens tussen

Punt	Naam	soort	status
1	Paal in het Marktepaalse veen	steen als paal 29?	verdwenen
2	Keisteen in landweer	veldkei	bij landbouwer Ter Braak
3	Keisteen bij Weernink	veldkei	achter toegangshek Lemerij
4	Westelijke steen bij Weleman	veldkei	verlengde Van Speijklaan
5	Oostelijke steen bij Weleman	veldkei	verdwenen
6	Steen bij Roetgerink/ De Fotte	veldkei	in plaveisel zichtbaar
7	Keisteen bij Wegter	veldkei	verdwenen
8	Keisteen in het Minnebroek	veldkei	bestaand
9	Hollinkbergsteen	veldkei	verdwenen
10	Helsteen	veldkei	verdwenen
11	Walkatensteen	veldkei	verdwenen
12	Egbrinksteen	veldkei	verdwenen
13	Zandboerpaal	stenen paal	verdwenen
13a	Fabelhuttesteent	stenen paal	bestaand
14	Belderspaal	stenen paal	verdwenen
15	Hoogveldspaal	hout of steen	verdwenen
16	Leemkuilspaal	stenen paal	verdwenen
17	Braakerspaal	stenen paal	ter plekke veldkei
18	Breiderpaal	stenen paal	ter plekke veldkei
19	Laarhuispaal	stenen paal	verdwenen
20	Grevenpaal	stenen paal	28 meter verplaatst
21	Asbroekersteen	veldkei	aanwezig bij de Veldsnijder
22	Heddesteen	veldkei	verdwenen
23	Derkingpaal	houten paal	verdwenen
24	Grondhuttepaal	houten paal	verdwenen
25	Marktepaal bij hof van G. Martin	houten paal	verdwenen
26	Paal bij Jan ten Asbroek	hout of steen	verdwenen
27	Driekante marktepaal	hout of steen	verdwenen
28	Paal 28 aan de Fliermeente	steen als paal 29?	verdwenen
29	Paal 29 aan de Fliermeente	stenen paal	bestaand
30	Populierpaal (driekante paal)	steen als paal 29?	verdwenen
31	Beekpaal (driekante paal)	steen als paal 29?	verdwenen
32	Marktepaal	houten paal	verdwenen
33	Grote Bentheimer stenen paal	stenen paal	betonnen paaltje
34	Keisteen aan voetpad Delden-Borne	veldkei	verdwenen

De markegrens Oele-Beckum vanaf de Geurdsweeg, richting Haaksbergerstraat.

Oele en Woolde maar één (zie weer figuur 1). Op de twee binnengrenzen kunnen we dus minstens vier markeringen verwachten.

Eerder onderzoek

Wij zijn op zoek geweest naar onderzoek met betrekking tot de grensstenen en grenspalen van Hengelo. We vonden een zijdelingse vermelding in een uitgave van Oald Hengel, de voorganger van Hengelo Toen & Nu. In het nummer van februari 1978 schrijft de heer H.J. Ensing: *In 1820 werden de marken Woolde, Oele en Beckum samengevoegd tot de gemeente Hengelo. Van de toen aanwezige 34 grenspalen aan de omtrek van de nieuwe gemeente vond onze hr. Rensen er slechts negen terug.*²⁾

Een foto van een markesteen op de grens van Beckum en Oele is daarbij opgenomen, maar hoort niet bij de 34 (eigenlijk 35) palen en stenen van de gemeentegrens. De enige andere verwijzingen in Oald Hengel en Hengelo Toen & Nu naar markesten zijn bij ons weten gedaan door Gerrit Welberg, beide keren over de steen in het Minnebroek³⁾.

Gerrit Welberg wees ons er op dat een verslag van het onderzoek van de heer Rensen aanwezig is in het archief van het museum⁴⁾. Het verslag is een beschrijving

van de 35 palen met de toestand op dat moment (eind jaren 1970). Er wordt van 9 palen of stenen gezegd dat ze nog te vinden zijn. Wij geven dit onderzoek weer in de tabel hieronder, waarbij de kolom met de soort van de grensmarkering door ons is aangevuld. Opvallend is dat de grens met Borne en Weerselo gemarkeerd werd met veldkeien, die met Lonneker juist veel met stenen palen, en die met Haaksbergen en Delden wisselend. Van zeven palen hebben we niet kunnen achterhalen of deze van hout of van steen waren. Over vijf palen (de nummers 1, 28, 29, 30 en 31) staat in het proces-verbaal dat ze nog geplaatst moeten worden. Hiervan bestaat paal 29 ook nu nog, en deze is van steen. Dit suggereert dat ook de palen 1, 28, 30 en 31 als stenen palen geplaatst werden. Palen die in 1820 van hout waren zullen nu verdwenen zijn, tenzij ze vervangen zijn.

Onze doelstellingen

De werkgroep bestaat op dit moment uit Ellen Beerens, Rob Bloemendaal, Cato van der Bij, Gerhard Post en Miny de Vries. Doel van onze werkgroep is om te onderzoeken waar de markegrenzen en markesten nog zichtbaar zijn in de gemeente Hengelo. Deze zichtbaarheid willen we eventueel verhogen door registratie als monument (twee palen zijn dat al) en plaatsing van informatiebordjes. Ook het opgraven van verzonken stenen en het plaatsen van replica's behoort tot de mogelijkheden. In eerste instantie concentreren we ons op het oorspronkelijke gemeentegebied, zoals hierboven beschreven. Onze bevindingen willen we regelmatig gaan rapporteren in Hengelo toen & nu.

Als u weet waar een steen ligt of heeft gelegen, als u oude foto's hebt met niet meer aanwezige grensstenen of als u iets gelezen hebt over de grenzen van de marken of grensconflicten, in oude of recente stukken, laat het ons weten. Dit kan met een berichtje naar hengelo@markegrenzen.nl of een telefoontje naar 074-2423244 (Gerhard Post).

Verwijzingen

- 1) Gedigitaliseerd op DVD door de Stichting Kadastrale Atlas Overijssel 1832, te bestellen bij Geert Hannink (g.hannink@planet.nl).
- 2) H.J. Ensing, 'Het zuidelijke industrieterrein', Oald Hengel, februari 1978, pagina 5.
- 3) G.J. Welberg, 'De marke Klein Driene (I)', Oald Hengel, oktober 1992, pagina 101, en in 'De erven van Klein Driene (59)', Hengelo toen & nu, augustus 2014, pagina 112.
- 4) H.W. Rensen, 'Grensstenen en palen volgens de grensbepaling van 19 mei 1820', Archief van Museum Hengelo, Inventaris nummer 43.1.

studio beerens
de beeldmakers

Fotografie
Multimedia
Internetproducties

www.studiobeerens.nl

Sleutelspecialist F. Havekes
VOOR AL UW

S LEUTELS
LOTEN
LUITWERK

Deldenerstraat 37, Hengelo 074 - 242 04 95

KAPSALON BEERLAGE

Bel voor een afspraak. vlot vakMANschap.

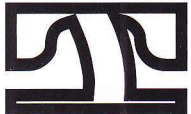
Oldenzaalsestraat 235 - Hengelo (ov) - 074-291 46 21
info@kapsalonbeerlage.nl - www.kapsalonbeerlage.nl

DOBEY HASSELO
Hans Vonkstraat 17
7558 BN Hengelo
Winkelcentrum Hasselo
Tel 074 2434789

DOBEY HENGLOSE ESCH
Uitslagsweg 95-15
7556 LN Hengelo
Winkelcentrum Hengelse Es
Tel 074 2566877

Uw advertentie hier?

THIJERT
bloemsierkunst
Deurningerstraat 106 - Hengelo.
Telefoon: 074 - 291 65 31 Fax: 074 - 243 12 90

- Boeketten • Kado-artikelen
- Interieurbeplantingen • Hydrocultuur

info@thijert.nl www.thijert.nl

Willemstraat 71a
7551 DL Hengelo
074 - 2910244
www.twentie.nl

twentie
dsgn dtp

grafische vormgeving en realisatie

welbions®

Prettig wonen is alles bij de hand hebben om lekker te leven. In een huis, straat en wijk waar ruimte is voor uw wensen en ideeën. Een plek waar u thuis kunt komen. Dat biedt Welbions.

Welbions creëert. Huizen, maar ook voorzieningen voor de inwoners van Hengelo. Dat doen we samen met partners, zoals gemeente, buurtverenigingen én inwoners in de wijk. Wij vinden: een stad, een wijk of een buurt is meer dan een verzameling huizen. Het moet bieden wat u nodig hebt. De wijk is van u. U wilt er thuiskomen.

Kom kennismaken in onze woonwinkel aan de Paul Krugerstraat 44 (werkdagen tussen 09.00 en 12.00 uur) of bezoek ons via www.welbions.nl.

Creëert

Tentoonstelling

Hengelo moderniseert: Gas, Water en Licht

Hans van den Broek

Het museum is iets te klein om ze altijd te tonen, vandaar dat ze jarenlang in depot stonden. Hier en daar lichtjes beschadigd. Jammer, maar gelukkig goed te herstellen. Dat laatste gebeurde door Dick Kroeze, de man die al zoveel museumstukken onder handen heeft gehad. Hij nam enkele modellen van de oudste Hengelose nutsvoorzieningen onder handen en ze ogen nu weer als nieuw. Intussen gissen we nog naar de naam van de oorspronkelijke maker. Gezien de uniforme stijl vermoeden we dat ze door één en dezelfde persoon zijn gemaakt. Tijd om ze weer eens te laten zien. En wie weet, komt één van hen met een naam.

Europa moderniseert en Hengelo gaat mee

In het museum zijn de komende tijd schaalmodellen te zien van de gasfabriek, de watertoren en de elektriciteitscentrale. Voorzieningen die ervoor zorgden dat Hengelo in de tweede helft van de negentiende eeuw kon moderniseren. In 1860 had het dorp nog geen 4000 inwoners, 50 jaar later waren dat er meer dan 20.000. Stelt u zich de problemen met de huisvesting eens voor. Grote gezinnen woonden vaak opeengepakt in kleine huisjes. Een ongezonde situatie, die mede in de hand werd gewerkt door het ontbreken van riolering en de vaak slechte kwaliteit van het drinkwater.

Initiatiefnemers waren meestal fabrikanten

Daar moest en zou verandering in komen. Technisch werd er in die periode steeds meer mogelijk en Hengelo toonde zich niet afwachtend. De plaatselijke fabrikanten vormden daarbij de voorhoede. In hetzelfde jaar dat steenkool per spoor Hengelo kon bereiken, richtten zij in 1865 een gasbedrijf op. Op de plek waar nu het Rabotheater staat, werd de eerste gasfabriek gebouwd. Dat leidde niet tot warm stromend water en c.v. in de woningen. Wel werden de dorpsnachten dankzij 300 gaslantaarns een stuk lichter. Die eerste gasfabriek werd al in het begin van de vorige eeuw verplaatst naar de Tweekelerweg. Het model in de tentoonstelling toont deze locatie, die in de jaren zestig werd ontmanteld.

Drinkwater en riolering

Wat zou de grootste bijdrage kunnen leveren aan een betere volksgezondheid? Goed drinkwater of stadsriolering? Deskundigen streden erover op nationaal niveau. De

drinkwaterkwaliteit was een aanhoudende bron van zorg in Hengelo. De putten waaruit de inwoners hun water haalden waren vaak vervuild en bij een flinke regenbui stroomde het vuile straatwater zo de laaggelegen huisjes binnen.

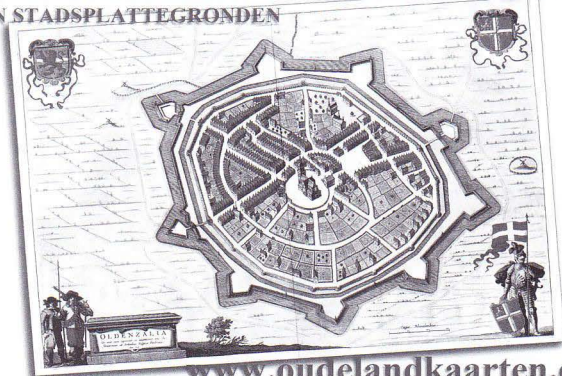
Tegen het einde van de eeuw kwam daar verandering in. Eerst zou er in 1897 schoon stromend water uit de Hengelose kranen komen. Het kloppend hart van de 'Maatschappij tot Waterverschaffing', waarbij geen fabrikant van naam ontbrak, stond in het Pruisische Veld. Daar werd een watertoren met bijgebouwen neergezet. Tegenwoordig heeft het complex geen functie meer in de watervoorziening, maar vormen deze rijksmonumenten het hart van 'Waterpark Veldwijk Noord'. Een schaalmodel laat zien hoe het geheel er in die beginjaren uitzag. Kort daarna werd in 1899 begonnen met de aanleg van riolering in de gehele dorpskom. Daarvoor was al in 1882 opdracht gegeven tot aanleg van riolering in een kleiner deel van het dorp. En, ere wie ere toekomt, dit keer was het de gemeente zelf die het voortouw nam.

Klaar voor een nieuwe eeuw

Het derde schaalmodel toont de eerste Hengelose elektriciteitscentrale, officieel het Twentsch Centraal Station voor electriciteitsvoorziening (TCS). Op de drempel van de 20ste eeuw had ir. Rento Hofstede Crull in 1899 van de gemeente toestemming gekregen om aan de Bornsestraat een elektriciteitscentrale te bouwen. Ook Hofstede Crull had aanvankelijk financiële steun van andere plaatselijke ondernemers nodig om zijn onderneming tot een succes te maken. Zijn initiatief zou aan de basis staan van de ontwikkeling van de elektrotechnische industrie ter plaatse. In oktober 1900 kon de eerste Hengelose gelijkstroom worden geleverd. Het stadje was na een stormachtige 35 jaar klaar voor een nieuwe eeuw.

De tentoonstelling 'Hengelo moderniseert: Gas, Water en Licht' staat gepland van **1 februari tot 15 mei**.

HONDERDEN REPRODUCTIES VAN OUDE LANDKAARTEN
EN STADSPLATTEGRONDEN

www.oudelandkaarten.eu

Zeer hoogwaardige reproductie's - 80 jaar lichtecht - fraai ingelijst

Lijstenmakerij

KISTEMAKER

Fotogalerie

DRIENERBEEKWEG 30 7557AN HENGELO

074-242 37 57 email: info@fotogaleriekistemaker.nl

ambachtelijke lijstenmakerij, 2000 voorbeeldlijsten

www lijstenmakerijkistemaker.nl

(aanrijden via Anninksweg - Kievitstraat - Drienerbeekweg)

SINDS 1885
IN DE
MODE

Nieuwstraat 15 Hengelo

Tel. 074-291 23 15

wilmink-oosterveld

bouwbedrijf voor woning- & utiliteitsbouw

telefoon 074 - 266 70 36
www.wilmink-oosterveld.nl

Linderhof

Installatie Techniek

Oelerweg 24 Hengelo
074 - 2431 000 info@linderhof-cv.nl

- Nefit HR-ketels - Onderhoud - Service
- Designradiatoren
- Vloerverwarming
- Duurzame energie - Warmtepompen - Zonlichtsystemen
- Loodgieterswerkzaamheden
- Sanitair
- Zinkwerk

Garantie

op onze dienstverlening...

Pas als u tevreden bent,
zijn wij het ook.

Sinds 1924

Dekkers Garantiemakelaars

Oldenzaalsestraat 59, 7551 AP Hengelo

Telefoon (074) 291 57 00

E-mail info@dekkersmakelaars.nl

Internet www.dekkersmakelaars.nl

**TE
KOOP**

DEKKERS

GARANTIEMAKELAARS
(074) 291 57 00

De straat waarin wij wonen

Geschiedenis en verklaring van straatnamen in de gemeente Hengelo

Jos Schwertasek

Pastoriestraat vervolg

Het Neutje

Midden jaren negentig hoorde ik op maandagochtend vaak de verhalen van mijn leerlingen over wat ze in het weekend zoal gedaan hadden. Met name hun vrijetijdsbesteding; het uitgaan of stappen naar de bekende Twentse discotheken zoals Groothuis in Hengelo en Bruins in Saasveld. Tot mijn verbazing waren er ook jongelui die Het Neutje noemden als een van hun favoriete plekken.

Bij het oude Neutje had ik altijd een idee dat het niet zo'n opwindend etablissement was. Doch meer zoals in het lied 'Daar in Het Kleine Café aan de Haven'. Waar je bij het bier of neut alleen een hardgekookt ei of, een gehaktbal kon krijgen en waar naar hartelust aan sigaren kon worden getrokken. Na de heropening leek het er even op of het de huiskamer van Hengelo zou worden. Pure nostalgie dus, maar daar kan de schoorsteen niet van roken en de tap niet van stromen. Zo was het al snel een soort minidiscotheekje geworden. Ook dat ging voorbij. Uitbaters losten elkaar af en toen ik een tijd geleden tijdens een stadswandeling eens door de ruit naar het donkere interieur keek gaf dat geen dynamische indruk.

Oorlogsgeweld

Het is wel een café met historie. Een historie die groten-deels verborgen blijft, al is er ook een balk met daarin het jaartal 1639, dit jaar exact 375 jaar geleden.

Voor het gemak gaan we er maar even van uit dat het jaartal naar de bouw verwijst, alhoewel dat absoluut niet zeker is. In 1639 zitten de dorpsbewoners nog volop in de Tachtigjarige oorlog. Eenenvetertig jaar daarvoor Pasen 1595 waren er 43 huizen en schuren in vlammen op gegaan als gevolg van de oorlogshandelingen; bijna het hele dorp. Je kunt het enigszins vergelijken met het bombardement van 1944 toen ook een groot deel van de bebouwing werd verwoest. Bij een verponding (belastinginning) een paar jaren later in 1601 worden er 43 ingezetenen vermeld. Een aantal dat exact gelijk is aan het aantal verbrande huizen. Deze overeenkomst duidt er op dat het hele dorp in de as werd gelegd, inclusief het Huys Hengelo, waarschijnlijk door de Spaansgezinde houding van de kasteelheer. De oude balk is dus van na

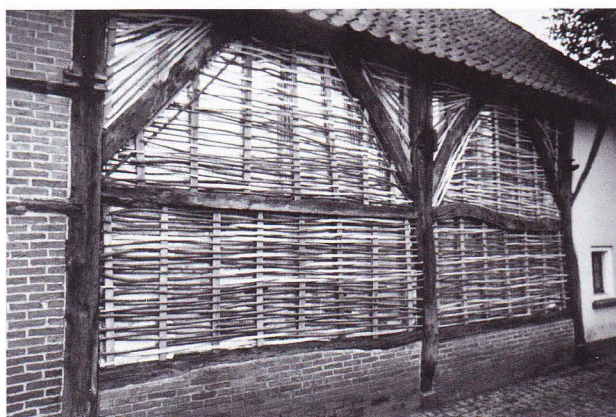
deze oorlogsramp en het zou kunnen zijn, dat het pand toen gebouwd is met hout uit de marke Woolde.

De Tachtigjarige oorlog is dan nog niet afgelopen maar het zal niet lang meer duren. De Spanjaarden zijn uit Twente verdreven en de Vrede van Münster zal negen jaar later worden gesloten. In aanwezigheid van de Heer van Huys Hengelo Willem Ripperda, dat wel.

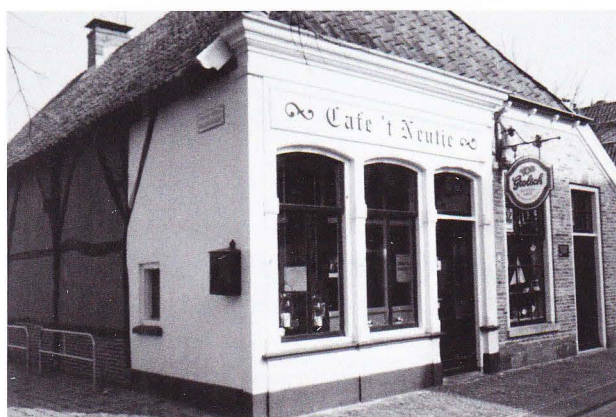
De gebinten voor de nieuw te bouwen huizen kwamen van bomen uit de omgeving. Maar de kap was streng gereguleerd. Ook in de 17e eeuw kon je niet zomaar het bos in gaan om een boom te kappen. Je moest toestemming hebben van het markebestuur. Vaak bestond er de verplichting jonge boompjes, zogenaamde telgen te planten als vervanging. In het dorp Hengelo gebeurde dat op de plek die nu nog De Telgen heet. Op oude kaarten staan daar ook nog boompjes getekend. Zo kreeg het boerendorp langzaam aan het aanzicht, zoals dat tweehonderd jaar later rond 1839 nog het geval was. Rond 1900 was dat wel enigszins veranderd maar er was nog veel van de oude bebouwing te zien. Zoals het Thomassonhuis,

Zijwand vóór de restauratie

Nieuw vlechtwerk voor pleisterwerk

Gerestaureerde wand

stallhouderij Wilmlink, het oude dokter Poolhuis, slagerij Lindeman, Het Neutje en nog veel meer.

De oudste geschiedenis

De eerste betrouwbare kaart van eigendommen en eigenaren is de kadastrale kaart van 1821. Het is niet de oudste kaart van Hengelo maar wel de kaart met de meeste gegevens. Op deze kaart worden de eigenaren van de percelen, vermeld alsmede de afmetingen van de bebouwing. Is het huis of is het een schuur of een stuk tuin. Nu wil dit niet zeggen dat de eigenaren altijd

de bewoners waren. Er waren in die tijd wel een paar kapitaalcrachtige burgers die meerdere huizen bezaten. In het algemeen echter waren de eigenaren ook de bewoners. Op de plaats van Het Neutje zien we twee aan elkaar vastzittende langgerekte percelen. Het linker- met het nummer 539 is het latere café en het rechter deel was later een bakkerij.

In 1821 is nummer 539 eigendom van Hendrika Elferink de weduwe van Jannes Groothuis. Hendrika is een spinster en van een café is blijkbaar nog geen sprake. Wel van huisnijverheid. Het spinnen gebeurde toen nog niet veel in werkplaatsen of fabrieken. Aangezien Hendrika niet twee keer in de lijst van eigenaren voorkomt, is Hendrika zo goed als zeker eigenaresse en bewoonster. Hendrika overlijdt in 1846, drie jaar na haar man Jannes Groothuis, in het huis genummerd Dorp 131. Uit de namen van de mannen, die haar overlijden bij de burgemeester melden, blijkt dat dit in de Pastoriestraat moet zijn en zo goed als zeker in het huis waar later Het Neutje wordt gevestigd. Het overlijden wordt mede door haar zoon Hendrikus Groothuis aangegeven. Deze is op dat moment 36 jaar. Hij zal trouwen, maar of hij aan de Pastoriestraat blijft, is niet bekend.

Een andere aangever van het overlijden is buurman Sas Willem Haan. Met zo'n voornaam kom je niet uit Hengelo. Amsterdam blijkt zijn geboorteplaats te zijn. De familie Haan zal nog lang in deze buurt blijven.

Het gaat te ver om dit allemaal weer te geven en is ook niet interessant voor ons verhaal.

Tapperij

Een dochter van Haan, Wilhelmina Haan (geboren 1848) trouwt in 1877 met Jannes Krabbenbos en na zijn overlijden in 1895 met Bastian Jan van Eede. In haar tweede huwelijksacte staat dat ze tapster is, de gebruikelijke naam voor een vrouw die een kroeg beheert. Bastiaan is bakker. Daarmee wordt het allemaal wat duidelijker. Het is heel goed mogelijk dat Jan Krabbenbos de eerste kastelein is geweest en dat na zijn overlijden zijn vrouw Wilhelmina de zaak voortzet. Haar tweede huwelijk is met Bastian J. van Eede en dan komen we dicht bij de waarheid. Wilhelmina blijft het café beheren terwijl haar man Bastian in het rechterdeel zijn bakkerij heeft.

Wilhelmina overlijdt op 84-jarige leeftijd in 1933. Op dat moment leeft haar man nog. Het café is echter in 1922 overgegaan in handen van Gerrit Jan Smit uit Almelo. Na het tot stand komen van de 'Nieuwe Drankwet tot Regeling van de Kleinhandel in Alcoholhoudende Dranken' wordt de vergunning die nog op naam van B. J. van Eede stond, overgeschreven op Gerrit Jan Smit, afkomstig uit Almelo.

Het bruidspaar Jan Smit voor Het Neutje

Na het overlijden van Van Eede op hoge leeftijd rond 1950 wordt Smit eigenaar van het hele pand.

Later zal zijn zoon de zaak overnemen. Na zijn huwelijk wordt het interieur van de bakkerij, die al jaren niet meer in gebruik was, weggebroken en ingericht tot slijterij ook met de naam Het Neutje.

De laatste neut

Eind 1972 is het afgelopen met de tapperij. Jan Smit, nog maar 43 jaar oud, doet de deur op slot. Het oude huis is niet langer geschikt als woonruimte voor een gezin. Een drastische aanpassing aan de moderne tijd is niet haalbaar. Ook al heeft het geen monumentenstatus, een algehele verbouwing zou het karakter van het café aantasten. Het is dan niet langer een gemoedelijk dorpscaféetje en de stamgasten zouden niet terugkomen. Jan Smit gaat op zoek naar ander werk. Een jaar nadat hij het heuglijke feit heeft gevierd dat zijn vader Gerrit Jan Smit Sr. voor 50 jaar met de exploitatie was begonnen.

Na het vertrek van de familie Smit blijft het niet lang leeg staan, maar wordt het een koffiebar voor jongeren onder de naam Babylon. Met het pandje gaat het langzaam bergafwaarts. Velen zien het verval met lede ogen aan en sloop, een Hengelos fenomeen, komt in zicht.

De redding

Enkele donateurs van de stichting Oald Hengel zien met lede ogen het verval van de aloude tapperij aan. Om het oude vervallen pandje te redden richten ze de Stichting Het Neutje op en kopen de bouwval aan.

Hun doel is te voorkomen dat het pandje in verkeerde handen zal vallen. De medewerking van de gemeente is niet om over naar huis te schrijven. Geen geld en weinig initiatief. Ook toen al.

Na aankoop wordt in 1980 begonnen met de restauratie onder leiding van architect Henk Methorst, een van de initiatiefnemers en lid van de Stichting Het Neutje. Het streven is om de bestaande oude materialen weer te gebruiken. Waar dat niet mogelijk is, past men zoveel mogelijk oude gebruikte materialen en oude technieken toe. Zo verschijnen er niet alleen metselaars maar ook twijgenvlechters, die de buitenmuur weer vorm geven. Oorspronkelijk bestonden alle wanden van het oude huis uit vakwerk, opgevuld met vlechtwerk.

In een geraamte van met pen en gat verbonden balken werd riet of twijgen gevlochten waarna ze werden aangesmeerd met leem. Deze bouwwijze hield stand tot de opkomst van de baksteen. Deze waren in het begin duur en werden nog niet overal toegepast.

Nadat de restauratie voltooid was, verkocht de Stichting Het Neutje het pand aan een horecaondernemer.

One way

Het pandje naast het café diende als koffiebar voor de jeugd. Het was oorspronkelijk een dubbel woonhuisje.

Het zou gebouwd zijn uit restanten van een groter en veel ouder huis op de hoek van de Pastoriestraat- Willemsstraat, maar daar zijn geen bewijzen voor. In de vorige aflevering hebt u kunnen lezen dat het eigendom van Adam Wilmink was en in 1934 door brand werd verwoest.

'One Way' was een erg bouwvallig pandje, waarvan verschillende houten onderdelen totaal verrot waren. Daar kwam nog bij dat de buitengevel was geveerd met een verf die er nooit meer af zou gaan. Sloop leek dus de enige oplossing. Het was wel de bedoeling het daarna gerestaureerd weer op te bouwen. De geveerde stenen zouden dan omgedraaid worden. Dat is er niet van gekomen. Het werd een terras voor Het Neutje en probeer dat bij die horecajongens maar weer eens terug te draaien. Een van de exploitanten zag ook het liefst een terras aan de andere kant, de kant met de lemen wand, maar daar zal de Monumentencommissie nooit toestemming voor verlenen.

Wordt vervolgd.

Uitgaan in Hengelo, de Rootie Tootie en Theo Elschot

Pel Kotkamp en Jan van Alsté

Uitgaan in Hengelo in de jaren zestig

Jongens en meisjes gingen in het begin van de jaren zestig (de sixties) bijna alleen om met mensen van dezelfde godsdienst of politieke stroming. Dat gold voor scholen, sportclubs en uitgaan. Want 'twee geloven op een kussen daar slaapt de duivel tussen'. Als je op dansles ging met je klasgenoten naar dansschool Baake aan de Wolter ten Catestraat, was je katholiek en ging je naar De Bokdams aan de Drienerstraat dan was je protestant. Had je het dansen enigszins onder de knie dan ging je in het weekend uit. Soms nog naar zalen die een binding hadden met een kerk, maar vaak ook niet. Bij het uitgaan was de kans groot dat je verliefd werd op iemand van een andere kerk en dat vonden ouders niet de bedoeling. Zo werd het vrij normaal om je ouders niet eerlijk te vertellen waar je naar toe ging, maar om te zeggen wat ze graag wilden horen.

Muziek werd gespeeld door een dansorkestje, een strikje of door een jazzcombo. De populaire muziek was vaak nog door de bevrijders in de mode gekomen. Zoals dixieland, muziek waarop je goed kon dansen. Daarvoor had je de passen op dansles geleerd zoals de Engelse wals, de foxtrot en de quick-step. Met de komst van de Beatles werd de beatmuziek populair. Die werd vaak in andere zalen gedraaid en gespeeld dan de traditionele dansmuziek. In deze overgang heeft in Hengelo de Rootie Tootie een belangrijke rol gespeeld. In het volgende verhaal kun je zien, dat Theo Elschot met de Rootie Tootie een pioniersrol in Hengelo heeft gespeeld.

Theo komt uit dienst

In de jaren zestig van de twintigste eeuw zit Europa midden in de koude oorlog en moesten de jonge mannen in Nederland nog verplicht in militaire dienst. Vanaf een jaar of 18 moest je dan als militair 1,5 tot 2 jaar dienst

Het Viosgebouw aan de Beekstraat in de jaren 60

De Rootie skiffle groep; vlnr; Gerard Smit, Ati Weyschede, Rinus Gerritsjans, Theo Elschot -drums-, Joop Hemmelder, Ferdie Spanjer

doen tegen een zeer geringe vergoeding van een gulden of fl. 1,25 per dag. Je werd ingedeeld bij de Landmacht, de Luchtmacht of Marine. Zo heeft Theo Elschot (geb. 1942) zijn dienstplicht als commando bij de Landmacht vervuld. Medio 1963 komt Theo uit militaire dienst. Met een groepje vrienden zoals Rinus Gerritsjans en Ferdie Spanjer, gaat hij feestjes organiseren op verschillende plaatsen in Hengelo. Zoals in de school aan de Willem de Clercqstraat met aan de linkerkant een mooi zaaltje met een aparte ingang. (Later wordt dat zaaltje gebruikt door Fashion). Om het gezelliger te maken hangt Theo visnetten aan het plafond en stopt daar ballonnen in. Dat idee zal later veel nageaapt worden. Wim, de broer van Theo, Rinus en andere vrienden houden van dixieland. Dat spelen ze op hun feestjes en daar komen steeds meer liefhebbers op af.

Het VIOS gebouw

Ati Weyschede hoort ook bij het groepje vrienden van Theo. Zijn vader huurt het VIOS (Vereniging Is Ons Streven) gebouw in de Beekstraat. Er is daar meestal weinig te doen. Theo vindt het kleine zaaltje rechts erg geschikt voor feestjes. Het groepje vrienden plaatst in de kelder een bar en timmert barkrukken in elkaar en het eerste grote feest kan beginnen. Het duurt niet lang of de Hengelse politie komt kijken en keurt de bar af. Er is geen nooduitgang aanwezig.

Theo heeft connecties in de jazzwereld en regelt een optreden van de toen in Nederland beroemde Dutch Swing

College Band. Met Rinus, Ferdie, Jan Versteeg en Bram van de Weide huurt hij de grote zaal van het VIOS gebouw. Ook richten ze de Rootie Tootie club op. (Rootie Tootie is de titel van een nummer van Fred Rose dat gespeeld wordt door Thelonius Monk). De vergunning bepaalt, dat alleen clubleden mogen worden toegelaten. Als bijkomend voordeel houden ze ook controle op de mensen die ze toelaten. Theo laat lidmaatschapskaarten drukken en Rinus Gerritsjans wordt het eerst lid met de datum 26 april 1963. Het optreden van de Dutch Swing College Band onder leiding van Peter Schilperoort wordt een groot succes.

Fats Domino avonden

Na dit succes besluiten de heren om meer te gaan doen in het VIOS. Theo gaat er iedere woensdag- en zondagavond platen draaien. Zo wordt de woensdagavond de vaste Fats Domino-avond, want hij is naast jazz en dixieland, ook liefhebber van het stemgeluid van Fats Domino. Bekende nummers als 'I want to walk you home, Walking to New Orleans en Blueberry Hill' worden steeds weer gedraaid. De avonden trekken steeds meer publiek. Dat is niet zo vreemd, want in die jaren is er weinig te doen voor de jongeren in Hengelo.

Skiffle

In 1963 en 1964 worden er naast de platenavonden steeds vaker live optredens georganiseerd. Zo treedt er regelmatig een Antilliaanse steelband, op waarvan de naam

Theo, een echte zakenman

niet meer achterhaald is. Theo houdt ook van de muziek van de skiffle group van Lonnie Donegan. Zo organiseert hij in 1963 een optreden van de Lighttown Skiffle Group op de 11e van de 11e. Later volgt een optreden van The Walkers, een skiffle groep uit Limburg. De Rootie Tootie Skiffle Group, de eigen band treedt regelmatig in de club op. Maar ook in andere plaatsen. Net als de Hengelse groep The Swallows, doet de Rootie Group mee aan een muziekwedstrijd in Oldenzaal tijdens de wielervedstrijd de 'O' van Oldenzaal. De Rootie Group wint een 5-daagse reis voor 2 personen met de TET naar Parijs. Maar ze gaan niet omdat ze met z'n zessen zijn. Ze zullen de reis wel verkocht hebben. The Swallows winnen alleen een beker.

Als ze met de skifflegroep in 1964 carnaval organiseren, heet de prins natuurlijk Prins Wasbord 1.

Hengeloos Jazzfestival

Het jaarlijks North Sea Jazz Festival in Loosdrecht vormt de inspiratie voor een Hengeloos jazzfestival. Het Rootie Tootie Concertburo wordt opgericht. In mei 1964 wordt op het dan nog lege terrein naast het GAK gebouw aan de Beatrixstraat een grote tent geplaatst. Daarin vindt een jazzfestival met meerdere bands plaats. Een jury met onder anderen de bekende jazz radio-presentator Michiel de Ruijter wijst een winnaar aan. Het is een groot succes. De vele evenementen worden Rinus echter wat te veel. Hij kiest voor zijn baan maar blijft betrokken als zaakwaarnemer van Theo, Ferdie en de club.

De beatmuziek

De muzieksmaak van het uitgaanspubliek slaat totaal om. Met de Beatles kwam de beatmuziek en ontstonden er in Twente vele beat-bandjes. In Hengelo speelden die

*Prins Wasbord 1 = carnaval in de Rootie-Tootie
4 februari 1964 en de prins is Rinus Gerritsjans*

vooral in de Easy-Beat Club, een nieuwe club in de achterbouw van Hotel Deters. Theo kon niet achterblijven en dus kwamen er ook in het VIOS-gebouw optredens met beatmuziek. Eén van de eerste groepen die optraden was The White Rockets uit Enschede met Bob Luiten en Hilco ter Heide, voorlopers van The Buffoons. De zaal was propvol en er ontstonden schermutselingen bij de ingang tussen de nozems (vetkuiven) en de pleiters (beatpubliek). Dat soort problemen kwamen vaker voor. Er wilden meer mensen naar binnen dan het VIOS-gebouw aankon. Er stond soms een rij wachtenden voor de ingang tot om de hoek bij het gebouw van de Twentsche Courant. (Nu V&D)

Naast Nederlandse beatgroepen traden er ook bekende buitenlandse bands op zoals The Scorpions, bekend van rock uitvoeringen van klassiekers als Hello Josephine en Greensleaves. Ook The Searchers en The Swinging Blue Jeans traden op voor meer dan 600 bezoekers. Het

Vios Gebouw Hengelo
Tijdens de kermis (van 15 t/m 18 sept.)

4 dol-gezellige feesten
met diverse attracties

1. FIESTA COPACABANA (je blijft lachen)
2. FETE MACABRE (om te gillen)
3. IT'S ALL BEAT m.m.v. The Black Ventures - The Dynamos - Les Reiques - The Centurions
4. DE VILL'S HOME (helemaal crazy!) m.m.v. de wereldberoemde Rootie-Tootie Skiffle-groep.

Wie wint op deze avond een gratis kaartje voor THE SEARCHERS

Aanvang elke avond 8 uur. Entree f 1,-

ROOTIE TOOTIE PRESENTS:

• **Advies voor jong en oud:**
ga met de kermis naar de Rootie!

Loop erin-en-eruit.
Beleef er de gekste feesten van uw leven.

Voor rustige gezellige genietters is er natuurlijk onze
wijnbar
Elke avond geopend.

Zondagavond
19 september 1965

THE SEARCHERS
UIT LIVERPOOL

Aanvang 8.00 uur
Entree f 5,-

De jeugd bij het live optreden van The Searchers 19 september 1965

was binnen erg warm, nooddeuren stonden niet open om niet betalende bezoekers buiten te houden. Ook vertelde uitbater Weyschedé eens, dat de verwarming aan stond omdat dat goed was voor de drankomzet. In december 1965 ontstaan problemen tussen Weyschedé en Elschot. De Rootie gaat met de Easy-Beat verder in Hotel Deters. In het VIOS gebouw start de Trio-Club.

Andere Rootie Tootie activiteiten

Theo had in die tijd ook een Rootie Tootie Club in Utrecht. Die werd door zijn tante gerund, naast nog een club in Duitsland. Op vrijdag 2 april 1965 gaat platenzaak Rootie-Tootie Discobar in het pand Marktstraat 14 open. Theo start in 1966 de Rootie Tootie in Enschede. Discjockey Pel Kotkamp draait vanaf oktober 1966 plaatjes in de bovenzaal van gebouw Irene tot 19 februari 1967. Daarnaast werden er ook live optredens in Enschede georganiseerd. In december traden voor de Rootie op The Spencers, The Humbugs, The Tea Set en Ferre Grignard. Ook The Outsiders zouden op 5 februari 1967 in Enschede hebben opgetreden. Het is echter niet duidelijk in welke zaal dat plaats vond. In 1967 verdween de Rootie weer uit Enschede.

Theo was een echte zakenman die nooit bij de pakken neerzat. Hij begint een broodjeszaak in de Marktstraat,

de Rootie-Tootie Quick Snack. Later wordt dat Black Magic. Toen de Trio club verdween kwam Theo terug in het VIOS met discotheek De Walvis en De Jonasbar. Aan het Burgemeester Jansenplein begon hij een restaurant met achterin de zaak weer een Rootie Tootie. De ingang was aan de Marktsteeg. Deze zaak heet nu nog steeds Rootie-Tootie.

Epiloog

Theo verhuist naar Kaprun in Oostenrijk en begint het café Zum Schnellen Bier. Hij overlijdt daar in 2001 op 59-jarige leeftijd. Hengelo heeft met hem een markante ondernemer verloren die veel jongeren een onvergetelijke jeugd heeft bezorgd. Hij heeft veel gedaan voor het uitgaansleven van Hengelo. Menig stel heeft elkaar leren kennen in de Rootie-Tootie.

Dit verhaal is gebaseerd op een interview met Rinus Gerritsjans, aangevuld met andere bronnen.

Er kunnen fouten in staan en ook ontbreekt nog veel informatie. Als u verbeteringen heeft neem dan contact op met de auteurs via de redactie van Hengelo toen&nu.

De erven van Klein Driene (62)

De historie van het erf Nijhuis

Gerrit Welberg

Opgave van paarden, varkens en 'ijmen' (bijen) in 1602 ⁶⁾

Op het erf Nijhuis werden toen 3 paarden en 3 varkens gehouden. Geen bijen.

*Door Landbou, by des Heeren seegen,
word voor de Mens veel nuts verkreegen:
Maar die een ryken Oost begeerd,
Getroost sich hier een wynig Slooven,
Op't veld van Hoopen en Gelooven,
Syn Vrucht word eettwig niet verteerd.*

Een proces voor de 'Hoge Bank en Klaring'

Onder de 'Hoge Bank en Klaring' moeten we een rechtbank voor hoger beroep verstaan, waarin vonnissen van andere gerechten werden 'verclaert'. In feite kon bij deze rechtbank een beroep gedaan worden op vonnissen van buiten de steden werkzame instellingen, zoals die bijvoorbeeld gewezen waren door de landgerichten. Deze rechtbank werd gevormd door de leden van de Ridderschap van Overijssel samen met gedeputeerden van de drie grote steden Deventer, Zwolle en Kampen. Het voorzitterschap berustte bij een lid van de Ridderschap, de zogenaamde 'dingwaarder' als plaatsvervan-

ger van de stadhouder, één van de aanzienlijkste ambten in de provincie. Op een arrest van deze rechtbank was geen beroep meer mogelijk ⁷⁾.

De eerste bekende eigenaren en overdracht van het erf Nijhuis

Zo diende tussen 1623 en 1627 voor de hiervoor aangehaalde rechtbank een kwestie die betrekking had op het erf Nijhuis en waaruit enkele aardige bijzonderheden betreffende het erf zijn af te leiden. Op 15 januari 1614 blijkt Rodolph of Roloff Wilbertinck uit Hengelo het erf te hebben aangekocht van Joncker Everhardt van der Marck en zijn oom Joncker Johan van der Marck. De laatste was kanunnik in Oldenzaal en met hem was al in 1612 een koopcontract opgesteld. Het erf werd als een vrij en 'onbecommert' (niet bezwaard) goed verkocht. Wel was de tiende grof en smal verschuldigd aan het kapittel van Oldenzaal en jaarlijks moest er ook nog aan de 'Vicarie Sanctae Catharinae' binnen Delden 'seven oorts gold' betaald worden. (1 oord = ¼ stuiver, 'seven oorts gold' is dan mogelijk de waarde van 1-¾ stuiver van een goudgulden, een goudgulden had een koers van 3 gulden)⁸⁾. Voor duizend daalder werd Roloff Wilbertinck eigenaar.

Nu hadden de Van der Marck's al in 1567 uit dit erf meer dan de helft van de landerijen met nog twee 'schone weiden' (weiden) verkocht aan Johan Bussemaker, Lodewijk Schoemaecker en Derck Jan ten Barfflo. Achteraf bleek dat de Wilbertincks sinds hun aankoop in 1614 niet alleen over het door hun aangekochte deel van het erf de verschillende herenlasten e.d. (belastingen) betaalden, maar ook nog over de gronden die al in 1567 door de hiervoor genoemde drie heren waren aangekocht. De Wilbertincks eisten de te veel betaalde centen vanaf 1614 natuurlijk terug en wensten alleen over het door hen aangekochte deel van het erf de jaarlijkse lasten te betalen.

De eerst bekende pachter

Uit het juridisch gesteggel dat uit het voorgaande volgde en de daarbij behorende documenten worden we ook nog wat wijzer over wie de eerst genoemde pachter van het erf is. Zelfs is er een copie van een pachtbrief uit 1604 aan toegevoegd. Daarin lezen we dat Johan en Gert van

ALS IK HET GOED ZIE IS HET VAN GELINK OPTIEK

Optiek Speciaalzaak
Contactlensspecialist

Weemenstraat 51-53 Hengelo tel. 074 - 2917477

Het Historisch Museum Hengelo is op zoek naar
vrijwilligers voor diverse afdelingen:

- Tentoonstellingen
- Archeologie
- Receptie (voornamelijk voor de weekenden)
- Administratie (assistentie)
- Auteurs voor ons blad 'Hengelo toen&nu'

Aanmelden bij het museum:

Beekstraat 51, 7551 DP Hengelo Tel. 074-2594216,
email: directie@historischmuseumhengelo.nl

MARSKANT 64, HENGLO 074 - 2428135, WWW.ADOLFSVERLICHTING.NL

VAN MODERN TOT KLASSIEK
1000M² SHOWROOM
PARKEREN VOOR DE DEUR

ADOLFS
VERLICHTING

www.damhuishengelo.nl

FINE SERVICE - VAKKUNDIG REPARATIEWERK AAN ALLE RIJWIELEN

Rijwielen
sinds 1935

Rijwielbedrijf Damhuis
Showroom en Werkplaats
Leusveenweg 18-24
7556 VB Hengelo centrum
Tel: 074-2917875

VESPA - PIAGGIO - GIANT - RIH - SPARTA - SACHS - VINTAGE BROMMERS EN SCOOTERS - E-BIKES
KINDERFIETSEN - RACE FIETSEN - BMX - MOUNTAINBIKES - FIETS ACCESSOIRES - FIXED GEAR
MANDEN EN FIETSTASSEN - KINDERZITJES - REGENKLEDING - VRIJ BLIJVEND EERLIJK ADVIES

VAN HEEK
SCHILDERWERKEN

Met Van Heek komt
't goed in de verf

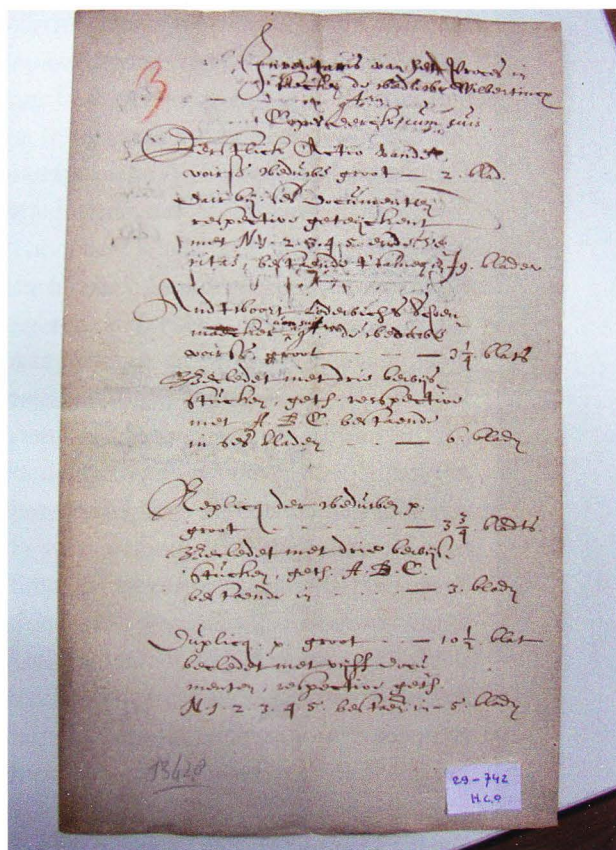
- schilderwerken
- wandafwerking
- beglazingen
- betonrenovatie

Van Heek Schilderwerken B.V.

Enschedesestraat 186 7552 CL Hengelo (O) • Tel.: 074 - 291 30 23 • Fax: 074 - 291 03 44

Internet: <http://www.vanheek.nl> • E-mail: schilderwerken@vanheek.nl

Naast pacht moesten ook nog diensten verleend worden

De eerste bladzijde van de inventaris van het dossier met vermelding van het aantal bladzijden waaruit de verschillende procesdelen bestaan.

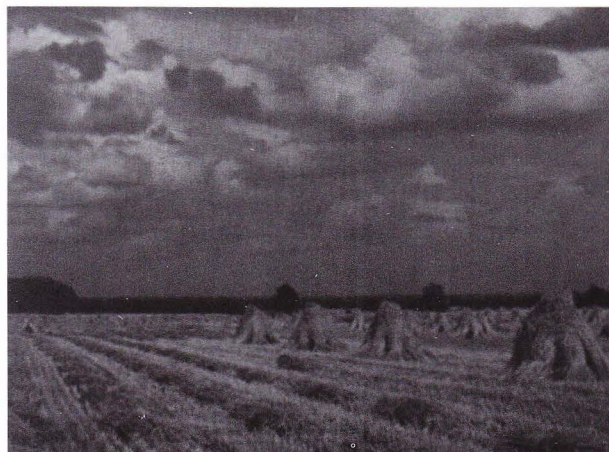
der Marck met zijn vrouw Margareta, mede namens zijn broers en zusters het erf Nijhuis 'vermeijeren und verpachten' aan Henderick ter Cliverick en zijn '(toe) kumpstiger huisfrauwen' Jenneken Colners van Borne. De pachtbrief geeft treffend de beschrijving weer van een onroerend goed in die tijd en de verplichtingen waaraan de pachters moesten voldoen. Het erf 'Nihus' was gelegen in het kerspel en gericht van Oldenzaal 'in der burschap Drinen in Nordicker sijdt' (dus in de Noork, het noordelijk deel van de marke Driene, aut.) mit toppe, mit twige, (houtgewas en rijshout, aut.) mit heide, mit weide, mit water, mit lande, mit sijnen olden und nien (nieuwe, aut) tobehoeren unnd gerechticheid, nichts darvan uutbescheiden'. De vorige pachter 'Berent Nihus', had het erf met vrije wil en bewust aan zijn opvolgers overgelaten. De pacht bestond uit acht mud goede droge schone Sallandse winterrogge en twee mud pachtgerst naar Oldenzaalse marktmaat. Boven-

dien nog tien punt goede vlas en een paar hoenderen. (1 mud = 1,2 hl. ⁹⁾, 1 punt = ?) Verder was de pachter verplicht om op verzoek van de eigenaar jaarlijks twee diensten (transporten, aut.) met paard en wagen te leveren. In plaats van deze dienst mocht die naar keuze van de eigenaar ook betaald worden met een 'halven slechten daler'. Ook werd nog van hen verwacht dat een stuk land dat op het Rot gelegen was en verpand was aan ene Potkamp binnen acht jaar weer bij het erf gevoegd zou worden. Het huis op het erf moest door de pachters in 'gude racke und dacke' gehouden worden. Eventuele schulden en belastingen kwamen voor rekening van de pachters. Tot slot werd nog bepaald dat zonder instemming van de eigenaren het de pachters verboden was eiken- of beukenhout dat op het erf stond te kappen en er mocht geen land van het erf verhuurd worden. De originele pachtbrief bevatte volgens het afschrift een uithangend zegel in groene was van Johan van der Marck.

Noten erf Nijhuis

- 6) H.C.O., toegangsnr. 3.1, inventarisnr. 2604
- 7) E.D. Eijken, *Compendium van het Overijssels recht vóór 1811* (Uitgave IJsselacademie, 2007)
- 8) Dr. H. Enno van Gelder, *de Nederlandse munten* (uitgave het Spectrum 2002)
- 9) J. v. Campen, *Overijsselsche maten en gewichten ten tijde van de invoering van het metrieke stelsel*, VORG, 47e stuk 1930.

Wordt vervolgd

De row an gasten

Nieuwe aanwinsten

Jan van der Leest, formaat 50 x 60 cm

C.M. van der Woerdt, formaat 37 x 33 cm

Maupi Staudt, formaat 60 x 80 cm

Onlangs werd het museum weer verrijkt met een aantal werken van Hengelose kunstenaars.

De heer Schuurman uit Hengelo schonk drie werken, waaronder een landschapsschilderij gemaakt door Maupi Staudt Sr. Staudt stond voor de oorlog bekend als schrijver en dichter. Bekend is zijn gedicht bij het afscheid van de spoorlijn naar Boekelo. Het zogenaamde Schaddenspoor omstreeks 1936. Ook bij andere bijzondere gelegenheden stroomden de gedichten uit zijn pen. Een creatief persoon en van vele markten thuis.

Verder een Jan van der Leest. Hij schilderde het voormalige Broodje Top aan de Beekstraat (nu kraakpand). In tegenstelling tot het andere werk van Van der Leest is dit een kleurig schilderijtje geworden.

Jan van der Leest was een bijzonder kunstenaar waarvan we reeds meerdere werken in bezit hebben.

Het derde schilderij is een pentekening van C.M. van der Woerdt nagemaakt van een schilderij van Rembrandt.

'Wees paraat'

Mr. C.P.M. Bevers, burgemeester van Hengelo 1973-1991

Gerard Jilleba

Op oudjaarsavond 2014 overleed Cees Bevers – 88 jaar oud – in het ziekenhuis in Almelo. Een aimabel en integer man ging heen. Ook een bestuurder van de oude stempel, formeel in de omgang, met een fijn gevoel voor etiquette.

Pas na zijn pensionering in 1991 mocht ik hem – na een gewenningsperiode – bij zijn voornaam aanspreken. Voordien was het in alle situaties 'meneer de burgemeester', ondanks de intensieve relatie die ik als hoofd Voorlichting van de gemeente van 1983 tot 1991 met hem mocht hebben.

Cees Bevers was een van de laatste burgemeesters van de oude stempel; hij had wel iets regentesks over zich. Vergelijk dat eens met de burgemeesters na hem. De joviale Wolter Lemstra, de tussenpaus Beelaerts van Blokland, de vriendelijke Frank Kerckhaert en de huidige 'moderne', jongensachtige burgemeester Sander Schelberg. Niet de stijl van de 'burgervader' Bevers.

Cees Bevers had een groot plichtsbef. Zijn aan de scouting ontleende lijfspreuk 'Wees paraat' gold voor hem 24 uur per dag, 7 dagen in de week. Het burgemeesterschap stond voorop; niet zijn privéleven. Hij stond altijd pal voor zijn gemeente en de Hengelose gemeenschap. Voor Hengelo waren het roerige jaren. Burgemeester Bevers stond in zijn vorige standplaats Borne bekend als 'Kees de Breker'. Zou hij deze reputatie meenemen naar Hengelo, om er een nieuwe wederopbouwperiode in te luiden? Deels wel. Dankzij intensief lobbywerk ligt de A1 waar die nu ligt en niet ergens ten noorden van Borne/Almelo. In 1988 werd de Kardinaalshoed opengesteld en werd Hengelo verlost van het doorgaande zware verkeer. Dat bood de gelegenheid om het centrum om te vormen tot 'stadserf', tot huiskamer van de stad. De meningen over het succes van deze eerste herinrichting waren niet eensluidend, net zoals bij de tweede 'chic, no nonsense' herinrichting in de jaren '90. De discussies daarover zijn blijkaar van alle tijden.

Ook Hengelo ontkwam in de periode-Bevers niet aan de economisch barre tijden. Bij zijn aantreden kampte Nederland met de gevolgen van de eerste energiecrisis, veroorzaakt door de olieboycot van de Arabische landen. Hengelo waande zich als metaalstad ongevoelig voor de teloorgang van de textielindustrie. Ten onrechte, de klap

Omstreeks 1980 spreekt burgemeester Bevers de medewerkers van Stork moed in, tegen beter weten in

kwam alleen later. Cees Bevers raakte gefrustreerd door de beperkingen van het vak. "Je kunt als lokaal bestuurder zo verschrikkelijk weinig. (..) De buitenwacht verwacht van een burgemeester, dat hij invloed heeft op het bedrijfsleven, dat hij zelfs verlies van werkgelegenheid kan (helpen) voorkomen. Dat is evenwel een illusie; de daadwerkelijke directe invloed is gering." De neergang van Stork Ketels en aanverwante bedrijven viel ook door hem niet te stuiten.

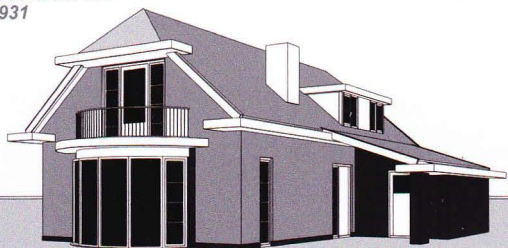
Met collega Ko Wierenga van Enschede ontwikkelde burgemeester Bevers daarom het idee van de Dubbelstad. Deze moest ervoor zorgen, dat Twente meer gewicht in de schaal in Den Haag (en Brussel) zou leggen. De afloop is bekend; het negatieve sentiment Hengelo versus Enschede zat dieper dan verwacht. Maar, l'histoire se repète, de bestuurlijke inrichting van Twente blijft onderwerp van discussie.....

Cees heeft gelijk: Hengelo, wees (en blijf) paraat.

P.S. De citaten en foto's in deze column zijn afkomstig uit "Hengelo 1973-1991. Mr. C.P.M. Bevers, burgemeester". Dit boekje is nog steeds te koop in ons museum.

marcel wilderink architect

interieur bouwmanagement
enschedesestraat 198
074 2429931

www.wilderink.nl

PROFESSIONEEL SCHILDERWERK MET OOG VOOR DETAIL

DE KONING SCHILDERS

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUD VOOR:

- Particulier
- Woningbouw
- Utiliteitsbouw
- Industrie

OOK HET
ADRES VOOR:

- beglazing
- vloer-, wand- en
raambekleding
- kleur- en
technisch advies

100
De Koning Schilders

1906 - 2006

Hassinkweg 9, Hengelo.
Telefoon: 074-2913692.
E-mail: koning@introweb.nl

voor oog en oor • sinds 1980

Enschedesestraat 27 • 7551 EH Hengelo • Telefoon (074) 29 10 800
info@ophofvooroor.nl

**HOUTHANDEL
SCHARENBOURG**

Ganzebosweg 335
7548 PT Boekelo
Tel. 074-3676253
Fax 074-3676611
Autotel. 06-53394623

E-mail: houthandel@scharenborg.com

www.scharenborg.com

Café – Restaurant PECA

Oldenzaalsestraat 215

7557 GK Hengelo

Tel. 074-2914332

Anno 1926

Drukkerij Roelofs kleurt kwaliteit

Toen & Nu

Josink Esweg 23
7545 PN Enschede
T 053-430 63 60
E info@drukkerij-roelofs.nl
I www.drukkerij-roelofs.nl

wonen
slapen
textiel

www.brokinterieur.nl

Wie, wat, waar, wanneer?

Redactie

Voetbalteam Spoorwegen

Nathalie Bunschoten herkende op de foto van het voetbalteam van de Spoorwegen in het decembernummer, haar opa, Gradus Johannes Asbroek (Gerrit, geb. 05-06-1922. Hengelo, Ovl. 19-08-1980 Hengelo). Hij zit geknield helemaal rechts. Hij was machinist bij de spoorwegen en heeft zelfs nog op een stoomtrein gereden. De foto is uit de begin jaren 50.

Ook Peter Welles herkende zijn oom Jans Welles (staande derde van links) op de foto. Jans Welles was een van de negen zonen van Siebren Welles, die bij de Nederlandse Spoorwegen werkte. De familie Welles woonde links naast de disco Groothuis aan de Oldenzaalsestraat. Op de andere foto, Jubilaris bij Dijkers uit dit decembernummer hebben we tot op heden nog geen reactie ontvangen.

Op de jubileumfoto van het K.H.M. uit het oktobernummer kregen we een reactie van de fam. Slagmans, de namen van vier personen op de foto, bovenaan links (nog net zichtbaar): Annie en Wim Klooster en Adam en Gina Witteveen. Waarvoor dank.

De heer Gerard van Houweninge reageerde op de foto op pagina 141 van het artikel van de Belgische Vluchtelingen, ook uit het oktobernummer. Het zou hier niet gaan om Belgische spoorlui maar om Nederlandse Adelborsten. De 6e van links is een begeleidende Marine-officier.

Hengelose Motorclub

Van de heer Leuwerink uit Borne ontvingen wij een aantal foto's van de Hengelose Motorclub uit 1947, waarvan wij er een afdrukken. Wie herkent de personen en weet waar deze foto is genomen?

De foto is van 26 mei 1947

Lezingen in Hengelo

De geschiedenis van het Twente kanaal

De Twentse roeivereniging Tubantia bestaat in 2015, samen met de Twentse Watersport Vereniging (TWV) en het Twentekanaal, 80 jaar.

Ter gelegenheid hiervan organiseert de Twentse roeivereniging Tubantia een lezing over de geschiedenis en aanleg van het Twentekanaal. Hans de Gruil, voorzitter van de Stichting Erfgoed Hengelo vertelt hier over aan de hand van beeldmateriaal. Hij gaat in op de voor geschiedenis, de verschillende tracés en de uitvoering waarbij de 'mens van Hengelo' en de industrie ook aan bod komen.

Lezing: Donderdag 16 april | 20.00 – 22.00 uur.

Entree gratis Bibliotheek Hengelo

Helden op het Water

Auteur Leo van de Ruit van 'Helden op het water' is ter gelegenheid van dit jubileum te gast bij Bibliotheek Hengelo tijdens de Week van het sportboek. Hij vertelt tijdens zijn lezing opzienbarende roeiverhalen uit het heden en verleden. Een visitekaartje voor de roeisport!

Lezing: Donderdag 23 april | 20.00 – 22.00 uur.

Entree € 5,00 voor leden Bibliotheek/roeivereniging, € 7,50 voor niet-leden, Incl. pauzedrankje

Donateur worden van het Museum?

Dat kan al vanaf € 20,00 per jaar.

Bel dan tel. 074-2594216 of stuur een e-mail naar administratie@historischmuseumhengelo.nl of kom gezellig langs in de Beekstraat en maak kennis met ons museum en de activiteiten die wij doen voor het behoud van de historie van Hengelo. U bent van harte welkom! Elke middag, behalve maandag, van 13.00 tot 17.00 uur. Zaterdags en zondags van 14.00-17.00 uur

Stolpersteine / Hengelo in de oorlog

In het kader van de 70-jarige bevrijding van de Tweede Wereldoorlog worden er dit jaar voor 14 slachtoffers van het naziregime Stolpersteine geplaatst. Stolpersteine zijn betonnen herdenkingssteentjes waarop een messing plaatje is bevestigd en waarin de gegevens van een slachtoffer gestanst zijn. Stolpersteine worden in het trottoir voor de woningen van nazi slachtoffers gelegd.

Lezing: Hengelo in de oorlog

Tijdens een korte ceremonie in de Bibliotheek op dinsdagavond 31 maart om 19.30 uur zal stil worden gestaan bij deze slachtoffers van het naziregime waarvoor dit jaar Stolpersteine worden gelegd.

Na deze korte Stolpersteine ceremonie zal Wybo Miedema een lezing verzorgen met als thema "Hengelo in de Oorlog". Deze lezing wordt met historische beelden ondersteund en behandelt de thema's:

- Hengelo als oorlogsdoel, waarom werd Hengelo aangevallen?
- Over helden en anti-helden. Niet elke held was een verzetsstrijder!
- Over leven en overleven. Joods leven en overleven.
- Over verwoesting en wederopbouw

De ceremonie inclusief lezing is gratis toegankelijk.

Een vrijwillige bijdrage voor de aanschaf van Stolpersteine wordt op prijs gesteld.

Het leggen van deze Stolpersteine is dit jaar mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van: Stichting Informeel Ondernemers Contact Hengelo (SIOCH)

Stolpersteine straatceremonie

Op donderdagochtend 2 april om 9.00 uur zal Burgemeester Sander Schelberg samen met leerlingen van de Willemschool eer betonen aan Clara en Rosetta Cohen aan de Beekstraat nr.6

Het leggen en organiseren van activiteiten rondom Stolpersteine wordt in Twente verricht door:

Stichting Levend Verleden Oost Nederland.

Meer info: www.levendverledennoostnederland.nl

Diverse activiteiten in het Auditorium van het Museum

11 februari – 19.30: historische filmavond “carnaval”

15 februari – 14.30: lezing ‘Hengelo moderniseert: Gas, Water en Licht’ door gastspreker Hans van den Broek

3 maart – 14.00: foto- en filmmiddag “de Nijverheid”

4 maart – 14.00: kindermuseummiddag

8 maart – 11.30: lezing over kunstschilder Theo Wolvecamp door gastspreker Harry de Roij

12 maart – 19.30: lezing Archeologie door gastspreker Evert Jan Ulrich

25 maart – 19.30: lezing ‘Bijzondere Gebouwen’ door gastspreker Evert Jan Krouwel

Opmerking: *cursief* gedrukt wil zeggen dat de geplande activiteit nog NIET definitief is

Nieuwe donateurs

De stichting Oald Hengel /Historisch Museum Hengelo heten de onderstaande nieuwe donateurs per 1-1-2015 van harte welkom. De dames C. v.d. Bij en E. Acar en de heren H. Mulder, G.J.H. Veldhuis, M. Rijke, D.G.J. Wiegerink, E.R. IJssennagger, G.W. Jilleba, C. Smits, H. Janssen en H.B.A. Meijer allen uit Hengelo.

Mededeling Bestuur HMMH

Jaqueline van Brakel heeft om persoonlijke reden moeten besluiten haar bestuursfunctie neer te leggen.

Onlangs is bekend geworden dat ook Frans Tillemans stopt als bestuurslid. Met ingang van 1 februari is Jan van Alsté tot het bestuur toegetreden.

Mededelingen

Hengelo moderniseert

Hengelo moderniseert is een lezing over de ontwikkeling van Gas, Water en Licht. Binnen een halve eeuw was het dorp Hengelo in 1910 gegroeid van 4.000 naar een stad met 20.500 inwoners. En daarmee groeide Hengelo veel harder dan de meeste andere plaatsen in ons land. Het heeft grote inspanningen gekost om de nutsvoorzieningen, de levering van gas, water en licht, op een niveau te brengen dat paste bij stedelijke ambities. Sinds 1861 werd 's avonds de donkere wirwar van straatjes en steegjes in de dorpskern nog verlicht met olielampen. Maar dat was pas het begin, want vijftig jaar later zouden de eerste huiskamers in Hengelo ‘elektrisch’ worden verlicht.

Aan de hand van een PowerPoint presentatie, ondersteund door foto's en maquettes vertelt drs. Hans van den Broek het boeiende verhaal over de modernisering van de nutsvoorzieningen in Hengelo. De lezing sluit aan bij de tentoonstelling over hetzelfde onderwerp.

Het museum is iets te klein om ze altijd te tonen, vandaar dat ze jarenlang in depot stonden. Restaurateur Dick Kroeze nam de modellen van de oudste Hengelose nutsvoorzieningen onder handen en ze ogen nu weer als nieuw. Gezien de uniforme stijl vermoeden wij dat ze door een en dezelfde persoon zijn gemaakt, maar wij gissen nog naar de naam van de oorspronkelijke maker. Het is in ieder geval de hoogste tijd om ze weer eens te laten zien. En wie weet, komt één van u of van de bezoekers met de naam van de maker. De lezing wordt gehouden in het Auditorium van Museum Hengelo aan de Beekstraat 51.

Zondag 15 februari Aanvang 14.30 uur

Toegang € 5,00, donateurs € 2,50

OALD HENGEL OF NIEUW HENGEL ZENERINK IS OVERAL THUIS VOOR UW AAN- EN VERKOOP

Als **ZENERINK** makelaardij zijn wij voor u succesvol bij
de aan- en verkoop van uw woning.

Als **ZENERINK** hypotheekspecialisten zijn wij voor u
succesvol bij het afsluiten van hypotheken, op 'maat' gemaakt.

ZENERINK makelaardij Oldenzaalsestraat 109 Hengelo

Gaat u uw woning verkopen? Zengerink Makelaardij biedt u meer zekerheid

Als marktleider en gespecialiseerd woningmakelaar zijn wij in staat om voor u een beter resultaat te behalen. Met een nauwkeurige en onderbouwde taxatie en ons uitgebreide marketingplan (o.a. meer dan 1400 woningzoekenden) bieden wij u de zekerheid van optimale en vlotte verkoop. Geïnteresseerd? Bel vrijblijvend 074 - 243 1010 om een afspraak te maken voor een geheel vrijblijvende taxatie van uw woning.

Onafhankelijk hypotheekadvies

Wij bemiddelen gratis voor alle grote geldverstrekkers. Door onze onafhankelijke werkwijze kunnen wij u gegarandeerd de juiste hypotheek op maat aanbieden. Geïnteresseerd? Bel vrijblijvend 074-243 1010 en maak geheel vrijblijvend een afspraak. Vul op www.zengerink.nl uw hypotheekwensen in. U krijgt binnen 24 uur een maattberekening toegezonden.

ZENERINK

makelaardij b.v.
hypotheekspecialisten b.v.

Oldenzaalsestraat 109 Hengelo (OV)
Postbus 950 7550 AZ Hengelo
info@zengerink.nl fax: 074 - 243 1001
www.zengerink.nl tel.: 074 - 243 1010

